renveen even als Rotterdam en Brielle gecombineerd zullen blijven. Friesland en Zuid-Holland zullen voortaan provinciale Synoden houden.

Uitgaande van het beginsel, dat elke kerk en elke classis in eigen behoefte moet trachten te voorzien, doch rekenende met de omstandigheid, dat sommige kerken en classis nog hulpbehoevend zijn, benoemde de Synode een drietal deputaten: de brs. W. Hovy, Mr. A. W. v. Beeck Calkoen en Ds. K. W. Vethake om in den nood der kerken te voorzien. Voor deze zaak zullen de kerken worden aangezocht zoo mogelijk minstens tweemaal in het jaar een collecte te houden en de classis twee deputaten te benoemen. Op gelijke wijze wenschte de Synode, dat voorzien zou worden in de behoeften van emeriti, en weduwen en weezen van predikanten overeenkomstig D. K. Art. 13 en benoemde als deputaten voor deze zaak: de brs. C. Thomassen, G. H. Th. à Th. v. d. Hoop en H. Dane.

Bij de behandeling der proceskosten moest het treurige feit worden gereleveerd, dat totdusver nog zeer vele kerken zich onttrokken hadden. De kosten die voor rekening van de gezamenlijke kerken zouden komen en ten vorigen jare op *f* 50,000 geraamd waren, zouden wel aanmerkelijk lager blijven, maar waren nog op verre na niet door de bijdragen der kerken bijeengebracht. De driemaandelijksche collecten moeten dus nog voor onbepaalden tijd worden voortgezet.

Wat onze verhouding betreft met de buitenlandsche Gereformeerde kerken, werd besloten de broeders in de Presbyteriaansche kerken van Amerika zooveel mogelijk te steunen in hun verzet tegen revisie der belijdenisschriften in Arminiaanschen geest, werd met dank kennis genomen van een schrijven van de Synode der Secession Church den 17en Mei te Edinburg gehouden, en als deputaten voor het buitenland benoemd de broeders Rutgers, Lion Cachet, Keuchenius en Woltjer.

Op een verzoek aan de Synode om zich in zake de verhouding van Kerk en Staat, de prostitutie en de Zondagsrust tot Overheid en Volk te wenden, meende zij, als min voegzaam met haar karakter van „voorloopige" Synode, niet te mogen ingaan.

3e SESSIE

op Woensdag 25 Juni voor den middag.

Deze sessie was hoofdzakelijk gewijd aan de bespreking *onzer* verhouding tot de broeders die, hetzij als ambtsdragers, hetzij als gemeenteleden nog verkeeren onder de Synodale besturen. Algemeen was de overtuiging, dat men tegenover hen geen dwingende, maar alleen een zedelijke macht heeft. Meer actief optreden in een anderen weg dan door bezoek, vermaan en geschrift achtte men thans ongewenscht. Zelfs waar personen tot het genootschap terugkeeren, heeft men met groote bedachtzaamheid en teederheid te handelen. „Aanneming" door een Synodale tegenkerkeraad in een tot reformatie gekomen kerk, kan niet anders dan bij ons als waardeloos worden geacht.

De voorzitter, die deze bespreking over onze verhouding tot de broeders onder de hierarchie een allerbelangrijkst punt noemde, waarschuwde met nadruk tegen het „valsche doleantisme", waardoor ook aan de zoo gewenschte hereeniging met de Christelijke Gereformeerden schade werd gedaan. „Vader" Ploos maande met een innig woord, om vooral door zuiver belijden en Godzalig leven *in* onze kerken naar buiten te getuigen en daar bij te voegen het gebed naar boven.

Nog werd in deze sessie een exemplaar overgelegd van de Acta van het Zendingscongres. Volgens opdracht der V. S. van Utrecht, in Januari van dit jaar te Amsterdam gehouden.

4e SESSIE

op Woensdag 25 Juni na den middag.

In het bewustzijn van den ernst der zaak besloot de Synode, dat de kerken zelf actief zouden optreden in het werk der zending op Midden-Java, tot dusver gedreven door de Geref. Zendingsvereeniging en dat hare deputaten een volgende Synode in deze van advies zouden dienen.

Met het oog op de correspondentie onzer kerken met de Javaansche Christenkerken op Midden-Java, besloot de Synode, dat onze kerken daarheen een dienaar des Woords zouden afvaardigen, dat de kerk, waaraan hij verbonden is, hem voor zes maanden met behoud van tractement zou afstaan, en dat hij, voorzien van een behoorlijke instructie, op Java ter zijde zou worden gestaan, door twee broeders aldaar woonachtig.

Besloten werd hiervoor te deputeeren Ds. F. Lion Cachet van Rotterdam. Ook werd nog met belangstelling kennis genomen van den arbeid der deputaten voor de Zending, inzonderheid van Ds. F. Lion Cachet, die naar opdracht der V. S. van Utrecht, door het voorgaan in Zendingsbidstonden op tal van plaatsen, de belangstelling en liefde bij onze kerken voor de Zending heeft gewekt en gesterkt.

Deze deputaten — de broeders F. Lion Cachet, W. Hovy en L. Wagenaar — werden opnieuw benoemd, terwijl aan den eersten broeder Kuyper, als secundus werd toegevoegd.

Wederopvatting der onderhandelingen op het punt waar die ten vorigen jare tusschen Kampen en Utrecht waren afgebroken, achtte men onraadzaam. Het was een diepe teleurstelling, dat wij in Leeuwarden de Synode der Christelijke Gereformeerde broeders niet vonden. Om hen te ontmoeten waren wij hier gekomen. Na Kampen zou hun volgende Synode in Leeuwarden worden gehouden en — zoo was in Kampen bepaald, — wanneer maar slechts twee provinciale Synoden in het belang der hereeniging er op aandrongen, zou de Leeuwarder Synode worden vervroegd. Dat wisten wij ten vorigen jare en kozen in goede hope daarom, juist daarom Leeuwarden, en nu was daar niets van gekomen.

Dit teekent. Met smart sprak de voorzitter het dan ook uit, dat wij in de zaak der hereeniging achteruit zijn gegaan. Toch mocht deze zaak niet opgegeven. Met de broederen hebben wij één belijdenis, en één kerkenordening. Na een zeer ernstige bespreking, waarin met teederen zin op het geestelijk moment der zaak werd gewezen, besloot men een broederlijk schrijven aan de Christelijke Gereformeerde kerk te richten.

Met het oog op den bidstond des avonds door Ds. Klaarhamer in de Noorderkerk te houden, werd deze zitting wat vroeger gesloten, nadat nog aan Ds. Ploos van Amstel, die zich door lichte ongesteldheid verhinderd zag de volgende zittingen bij te wonen, verzocht was zijn secundus Ds. G. H. v. Kasteel op te roepen.

5e SESSIE

op Donderdag 26 Juni voor den middag.

Nadat kennis was gegeven, dat voor de classis Brabant c. a. ouderling van Drimmelen zich had laten vervangen door zijn secundus ouderling H. de Haan, werd het concept-schrijven aan de Christelijke Gereformeerde kerk gelezen en in dezen vorm voorgesteld:

> Aan de heeren Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerk, benoemd in haar jongste Synode te Kampen, voor de zaak der hereeniging van alle Gereformeerde Kerken in Nederland.

Geliefde Broeders in onzen Heere Jezus Christus!

De Voorloopige Synode van de Nederduitsche Gereformeerde Kerken, te Leeuwarden vergaderd, gevoelt zich gedrongen uitdrukking te geven aan de smartelijke teleurstelling, die Uw stilzwijgen haar berokkend heeft.

De Voorloopige Synode te Utrecht had juist met het oog op het besluit Uwer Synode, om een volgend maal te Leeuwarden saâm te komen, ook harerzijds besloten, de eerstvolgende Synode naar Friesland's hoofdstad saâm te roepen, ten einde daardoor de mogelijkheid te doen geboren worden, dat *beide* Synoden, in eenzelfde plaats vergaderd, de aangeknoopte onderhandelingen te gereeder tot een goed einde mochten brengen.

Ze nam dit besluit, niet als zag ze voorbij dat Uwe Synode niet elk jaar pleegt saâm te komen, maar omdat ze kennis droeg van het besluit der Kampensche Synode, dat, zoo ook maar twee Provinciale Synoden Uwerzijds voortzetting der onderhandelingen wenschten, de saâmroeping der Synode zou worden vervroegd.

En zie, nu komt onze Synode te Leeuwarden saâm, en er is Uwerzijds niets.

Er is geen Synode; dus waren er ook geen twee provinciale Synoden, die voortzetting der onderhandelingen wenschten.

Er is evenmin een aanbieding uwerzijds als deputaten, om de onderhandelingen, zoo al niet voort te zetten, dan ten minste de voortzetting ervan voor te bereiden.

Er is zelfs geen enkel broederlijk woord, om ons de aanleiding tot zoo ernstige teleurstelling althans te verklaren.

Geen Deputaat uwerzijds meldde zich aan, en geen schrift wierd van u ontvangen.

Toch meende de Voorloopige Synode, dat deze pijnlijke teleurstelling voor ons geen oorzake kon noch mocht zijn, om ook maar één enkel oogenblik het groote oogmerk, dat bij onze onderhandelingen doelwit was, uit het oog te verliezen; en ze begreep, dat zelfs deze droeve ervaring, voor haar geen aanleiding mocht worden, om zich eveneens in een veelbeteekenend stilzwijgen terug te trekken.

Onze kerken spraken èn te Rotterdam èn te Utrecht *een overtuiging des harten* uit, toen ze voor Gods aangezicht u verklaarden, een voor God zondigen toestand te zien in ons gescheiden leven. Ze gaven slechts uiting aan wat *op den bodem des harten* leeft, toen ze voor u haar schuld beleden over zoo jarenlange ontrouw, als waarvan onze gedeeldheid in niet geringe mate een gevolg was. En het was haar niet een woord der lippen, maar *een wensch der ziele*, als ze u betuigden, te *dorsten* naar hereeniging met alle gereformeerden in deze landen; ook omdat een deel des lichaams nooit gezond kan worden, zoolang het van zijn wederdeel gescheiden blijft.

Ook op deze Voorloopige Synode spraken daarom de vergaderde kerken met eenparigheid van stemmen nogmaals haar ernstige bedoeling uit, om hoe eer hoe beter tot hereeniging met uwe kerken over te gaan.

Slechts waren zij van oordeel, dat het tot niets leiden zou, om de onderhandelingen, die de Synode van Kampen afbrak, na uw stilzwijgen, op den ouden voet te hernieuwen; vooral daar niet mag ontveinsd, dat het jaar, dat over deze onderhandelingen heenliep, deze heilige zaak eer achter dan vooruit bracht.

Ook al blijven onze kerken gestand doen, wat ze te Kampen verklaarden, en al zijn ze bereid, om nog steeds op het toen aangebodene een geordend verband met uwe kerken aan te gaan, toch waren ze van oordeel, dat ze u den weg moesten ontsluiten, om de toen beproefde hereeniging nogmaals te zoeken, *maar nu op breederen grondslag.*

Het is daarom dat onze Synode U thans komt verklaren dat de vergaderde Nederduitsche Gereformeerde Kerken niet alleen bereid zijn, maar er hartelijk naar verlangen, ja, het plichtmatig achten, om zich, hoe eer hoe beter met Uwe Kerken Classicaal en Synodaal te vereenigen op den grondslag van eenheid in Gereformeerde Belijdenis en in Gereformeerde Kerkregeering.

Harerzijds stellen zij dus thans geen ander beding, dan dat de vereenigde Kerken de Drie Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde Kerken als accoord van kerkelijke gemeenschap zullen eeren, en dat deze Gemeenschap geregeld zal worden naar de beginselen van Gereformeerde Kerkregeering, gelijk die in onze oude kerkenordening zijn uiteengezet.

Niet wetende, of wellicht Gij reeds als Deputaten over eene hereeniging op zulk een grondslag zoudt kunnen onderhandelen, heeft de Synode harerzijds de Deputaten voor deze aangelegenheid gecontinueerd, met wie uwerzijds gecorrespondeerd kan worden onder het adres van Prof. Dr. F. L. Rutgers te Amsterdam.

Zelfs besloot de Voorloopige Synode nog een stap verder te gaan, en niet alleen dezen nieuwen grondslag voor onderhandeling U aan te bieden, maar om ook met de ernstige *bede* tot U te komen, dat door Uwe Kerken toch even warm als door hare Kerken naar een *spoedige* hereeniging mocht worden gestreefd.

Een *bede*, die ze als Uw mindere in getrouwheid, U brengen komt in den Naam onzes Heeren; want de eere Zijns Naams is het, die bij onze gedeeldheid schade lijdt.

Een *bede*, die ze, U op het harte bindt, omdat zoowel *uwe* als *onze* Kerken een hoogeren zegen derven, zoolang de zonen van een zelfde huis niet samenwonen.

En een *bede* eindelijk, die ze u niet minder voor de consciëntie legt met het oog op de toekomst van ons volk en vaderland, omdat de overtuiging bij haar vaststaat, dat ons volk niet weer *kan* opbloeien, tenzij de Gereformeerde beginselen weer veld winnen, en het veldwinnen dezer Gereformeerde beginselen gestuit en belet is, zoolang de belijders van deze beginselen zelfs *kerkelijk* tegenover elkander blijven staan.

En hiermede deze heilige, teedere zaak aan de gunste onzes Gods en uwe broederlijke liefde aanbevelende, blijven wij met heilbede,

Uw dw. br.,

De Synode voornoemd,

Dr. A. Kuyper, *Praeses.*
Dr. G. van Goor, *Assessor.*
Ds. H. Hoekstra, *Pr. Abactis.*
Ds. J. H. Feringa, *Sec. Abactis.*

Dit schrijven zal worden gezonden aan heeren deputaten van de Synode van Kampen voor de hereeniging met een 400 exemplaren voor de kerkeraden der Chr. Geref., terwijl ook aan onze kerkeraden een exemplaar zal worden toegezonden.

Verder werd deze zitting gewijd aan de behandeling van wat betrekking had op den dienst des Woords.

Uit het rapport over de gehouden examina bleek, dat 19 candidaten bij het peremptoir waren geslaagd en 2 personen op Art. 8 D. K. waren toegelaten. In plaats van Dr. v. d. Bergh en Dr. Geesink werden Dr. Schot Ds. Klaarhamer tot deputaten voor de examina benoemd.

Bij afwijzing van een examinandus, zal voor de toelating tot een nieuw onderzoek, geen bindende termijn worden gesteld, evenmin als voor het uitbrengen van een vernieuwd beroep door een kerk op een zelfden predikant.

De beslissing van deputaten, waarbij een broeder in de classis Harderwijk bij een examen naar Art. VIII was afgewezen, werd gehandhaafd.

Zoolang iemand in een classis afgewezen is, zal hij ook in andere classis niet mogen optreden.

De onderzoekingen naar Art. VIII zullen voortaan worden gehouden door deputaten voor de examina, hierin bijgestaan door vier ouderlingen. Scriba van deputaten is Ds. Sikkel.

Aangezien de huwelijksbevestiging tot de bediening des Woords hoort, was de Synode van gevoelen, dat dit niet door een ouderling kon geschieden.

6e SESSIE

op Donderdag 26 Juni na den middag.

De behandeling van wat betrekking heeft op den dienst des Woords voortzettend, sprak de Synode uit, dat oefenaars zijn te beschouwen als lidmaten, die in de vergadering der geloovigen niet het Woord bedienen, maar slechts een stichtelijke toespraak houden en er mitsdien geen *ambt van oefenaar* bestaat, waarom voor hen geen instructie kan worden gegeven.

Op een vraag omtrent den doop van kinderen wier ouders zelf ongedoopt bleven antwoordt de Synode, dat zij de verantwoordelijkheid voor zulk een doop niet op zich kan nemen.

De wijze waarop de openbare belijdenis zal worden ingericht, zal men laten in de vrijheid der kerken. Zij die verzuimen belijdenis te doen, zullen worden vermaand.

Afwijking van den regel dat ouders hun kinderen naar de inrichtingen van bijzonder onderwijs zenden, achtte de Synode in bepaalde gevallen denkbaar. Boekencensuur achtte zij niet meer van onzen tijd.

De Synode meende niet in het voetspoor der Roomsche kerk te mogen treden, door op het stuk van Zondagsrust allerlei bizondere regels te stellen voor wat al dan niet geoorloofd is.

Het rapport omtrent Zondagsrust, in verband met werkgevers en werklieden was, tengevolge van het overlijden van Dr. Van den Bergh, niet ingekomen.

Ook de godsdienstoefening op den Goeden Vrijdag, zal blijven in de vrijheid der kerken.

Omtrent den dienst der barmhartigheid werd uitgesproken, dat de diaconale conferenties geen ander karakter hebben dan van samenkomsten van particuliere personen, die wel in het ambt staan, maar evenmin als herders en leeraars op hun „predikantenconferenties", besluiten kunnen nemen die bindend zijn voor de kerken.

Om het gezamelijk optreden der diakoniën meer in kerkelijk spoor te leiden, achtte de Synode wenschelijk, dat diakenen met adviseerende stem op de classis komen. Waar de gezamenlijke kerken stichtingen van barmhartigheid in het leven roepen en deze stichtingen op naam moeten staan met de gevolgen van dien, adviseerde de Synode contractueel te handelen door, hetzij een „Kerkelijke Kas" van een plaatselijke kerk, hetzij een dergelijke vereeniging ad hoc.

De zorg voor het onderwijs van schipperskinderen en kinderen uit een Roomsche en ongeloovige omgeving, door middel van een in Helmond te stichten kostschool, achtte de Synode niet tot hare competentie te behooren. Toch meende zij de aandacht der kerken te moeten vestigen op en hare barmhartigheid te moeten inroepen voor de zeer hulpbehoevende kerken in Brabant, met name Helmond, waar het een zeer bange worsteling is om te blijven bestaan.

Aan de broeders A. H. de Hartog, G. v. Goor en W. Geesink werd opgelegd een volgende Synode te dienen met een rapport over de verhouding van kerk en school.

Bijbeluitgaven te hebben in de hedendaagsche taal en spelling achtte de Synode wel wenschelijk, doch zulke uitgaven zelf ter hand te nemen min raadzaam.

Ook het zingen van berijmde pericopen uit het Nieuwe Testament bij de godsdienstoefeningen, werd onraadzaam geacht.

7e SESSIE

op Vrijdag 27 Juni.

Deze laatste sessie werd, met een kleine tusschenpoos, van des morgens half negen tot des namiddags drie uur gehouden.

Allereerst werd besloten, dat predikers uit kerken van min vaste formatie onbevoegd zijn tot de bediening des Woords en der Sacramenten in onze kerken en daarin niet beroepbaar, dan na onderzoek der classis in overleg met deputati Synodi.

De zaak der „Vrije Gemeente" te Lemmer werd nog niet rijp geacht voor beslissing.

Dr. v. Goor en Dr. Geesink werden benoemd tot deputaten voor de onderhandelingen met kerken van min vaste formatie en aan hen in die qualiteit opgedragen te handelen namens onze kerken met de Vrije Gemeente te Heerde.

Uit een rapport in zake de hereeniging met de kerken van wijlen Ds. Ledeboer bleek, dat deze zaak niet veel gevorderd was en werd besloten twee deputaten te benoemen om eventueel eene meerdere vergadering dezer broeders bijtewonen en daar te onderhandelen.

In een zaak van Bedum was men van oordeel, dat de Synode de noodige gegevens ontbraken om een beslissing te nemen, waarna deze zaak werd opgedragen aan deputaten.

Een bezwaarschrift van Br. v. Baren tegen een besluit der classis Leiden c. a. werd als praematuur, naar die classis gerenvoyeerd en evenzoo een bezwaarschrift van broeder C. Hardeman te Maartensdijk, naar de classis Amersfoort.

Nadat de voorzitter een woord van dank had gericht tot de toehoorders voor hun betoonde belangstelling en hun voorbidding ook voor onze kerkelijke zaken had verzocht, ging de Synode over tot een zitting met gesloten deuren ter behandeling van de zaak Ds. Raman, beroepen bij de kerk van Oosterbeek.

Het resultaat der bespreking was, dat de Synode verklaarde, dat de beschuldigingen tegen Ds. Raman ingebracht niet genoegzaam gestaafd zijn om elke verdere onderhandeling tot toelating in den dienst des Woords bij onze kerken af te breken; dat zij adviseerde aan de classis Arnhem c. a. het beroep door de kerk van Oosterbeek, als zijnde uitgebracht op een niet in onze kerken beroepbaar persoon te improbeeren en eindelijk, dat zij besloot voor het gaval tot genoemde classis het verzoek kwam Ds. Raman in onze kerken beroepbaar te verklaren, door deputaten Synodi voor de hereeniging met de Christelijke Gereformeerden een onderzoek naar hem te doen instellen.

Nadat de Synode weer in gewone zitting was overgegaan, werden als deputaten voor de diaconale werkzaamheden benoemd Dr. Wagenaar en Ds. Sikkel; nam de Synode met dankzegging in ontvangst een geschrift van Dr. Wagenaar over „het Ambt aller geloovigen", waarvan de vervaardiging hem door de V. S. van Utrecht was opgelegd en werd bepaald, dat de kerk van 's Gravenhage de volgende Synode D. V in September van 1891 zal saamroepen.

De kerk van 's Gravenhage werd gemachtigd voor de komende Synode adviseurs te kiezen en, als het God den Heere mocht goeddunken in den loop van dezen zomer ons vaderland met krankheid te bezoeken, de kerken tot een algemeenen bededag op te wekken.

In een slotwoord sprak de voorzitter zijn wensch uit, dat wanneer een volgend jaar de Synode te 's Gravenhage werd gehouden, men niet zou hebben te klagen over stilstand in het werk der reformatie. Tevens waarschuwde hij met nadruk tegen het valsche doleantisme. Hierbij waren twee klippen te mijden, die van het separatisme, waarbij de historische lijn verbroken en met het verbond Gods geen rekening werd gehouden en die van het romanisme met het absolute kerkbegrip.

Nadat Dr. Van Goor den voorzitter den dank der vergadering had gebracht voor zijn uitnemende leiding, ging deze voor in een hartelijk gebed om, nadat nog eens saam was gezongen, de tweede Voorloopige Synode van Nederd. Geref. kerken voor gesloten te verklaren.

W. Geesink.

Uit de Pers.

Toen Ds. Biesterveld uit Gorkum zou vertrekken, sprak hij de kerk, wier Dienaar hij was, een woord ten afscheid toe, dat op veler verlangen het licht zag, en ten titel draagt: „*Dat gij dit gebod houdt.*"

Hierin zegt hij met het oog op de Belijdenis onzer Gereformeerde kerken dit:

> In het bijzonder leggen wij in dit uur den nadruk op het onbevlekt en onberispelijk houden der goede belijdenis, die de gemeente voor vele geslagen beleden heeft.
>
> Ja, zij heeft een goede belijdenis! God gaf haar den schat van Zijn Woord. Dat Woord is Zijne openbaring; de bekendmaking Zijner verborgenheden. Daarin wordt ons gesproken van Vader, Zoon en Geest, in wezen, plan, werk en gave. Gansch die Schrift is Gods openbaring in woord en in feit. Zij leert ons wat wij hebben te gelooven, en wat wij hebben te doen. Van haar, die kenbron der Godskennis, kan niet te veel goeds worden geregd. Zij kan niet te hoog worden gesteld. Zij is niet maar toetssteen of het goud onzer kennis wel echt is, maar de mijn zelf, waaruit dat goud moet gedolven. Zij is de bron die het levend water houdt, dat onzen dorst kan lesschen.
>
> En nu heeft God nog meer gedaan.
>
> Kort geleden herdachten wij het, dat Hij den Heiligen Geest uitstortte in het midden der gemeente. Het ambt van dien Geest, zou zijn, dat Hij trooste in het schenken der rijkste gaven, maar ook dat Hij leiden zou in alle waarheid. Hij zou indachtig maken wat Het Woord heeft gezegd. Hij zou de waarheid der Schrift brengen tot het bewustzijn van de gemeente.
>
> Niets buiten de Godsopenbaring, dat zou de leuze van zijnen arbeid zijn.
>
> Als ge naar buiten gaat in den oogsttijd, dan ziet ge de goudgele korenaar vol voedzame korrels. Geheel die aar, met al haar korrels is de ontwikkeling van één korrel die aan den grond werd toevertrouwd. Niets vreemds werd er aan toegedaan; geheel kwam die aar uit dien korrel. Alleenlijk moet die korrel sterven in de aarde, bevochtigd worden door den milden regen, beschenen worden door de koesterende zonnestralen — en zoo schoot de wortel naar beneden, toonde zich straks het sprietje boven den grond, groeide dat sprietje op tot een aar, die zelfs door den Noordewind vaster werd en degelijker in kracht.
>
> Zoo ging het met de goede belijdenis van 's Heeren gemeente. Niets mag aan haar zijn, dat vreemd is aan het Woord Gods. Dat Woord is die korrel, waaruit die aar moet groeien. Maar zou die aar zich ontwikkelen, dan moest het Woord gegeven aan die gemeente, en onder bedauwing en koestering des geestes ontkiemen, ontwikkelen. Zelfs de stormwind van dwaling moest dienen de aldus groeiende belijdenis vaster te doen wortelen. Aldus volbracht ook de Heilige Geest zijn ambt. Hij maakte in den loop van achttien eeuwen de waarheid aan de gemeente duidelijk. Hoe langer zoo helderder werd die belijdenis bij alle bestrijding van Arianen, Sabelliaan, Pelagiaan of Papist. En nu staat zij daar voor ons als een gave des Geestes. Zouden wij niet allereerst hier mogen denken aan de belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken in dezen lande, en naast haar aan die van andere landen in ons werelddeel? Zij, die zoo helder de grondgedachte der Heilige Schrift vertolken, de eere Gods bovenal, hebben immers de liefde van ons hart?
>
> En wat ons nog niet duidelijk is uit den Woorde Gods — God zal het duidelijk maken en vorm geven in uitgesproken belijdenis, om de gemeente rijp te maken voor de volle kennis Gods.

De arbeid aan die Belijdenis ten koste te leggen, is dan ook nog op verre na niet ten einde gebracht:

> Ook op dit gebied heeft de gemeente zeer veel te doen. Hare belijdenis wordt meer dan ooit bestreden. Alle oude ketterijen duiken in nieuwen vorm op. Pelagianisme en Arminianisme dringen naar den voorrang. De kritiek werpt zich op òf in stout ontkennenden vorm, òf met zoet vroom gelaat trachtend het Woord Gods te verzwakken, òf het zijn plaats als beginsel van kennen en belijden te ontnemen. Nog anderen, en hun getal is waarlijk niet gering, willen der gemeente geheel en al het recht van belijdenis betwisten. Schijnbaar komen zij op voor de eere der Schrift en meenen dat eene belijdenis strijdt met hare algenoegzaamheid. Zij willen waken voor vrijheid, en leggen ons de vraag voor: wilt gij de menschen dan binden in hunne conscientie, verbieden vrij te zijn? Zelfs beschuldigen de zoodanigen ons dat wij in plaats van den paus te Rome, een papieren paus hebben gekozen, om over ons te heerschen.
>
> Tegenover dat alles handhaven wij de gedachte dat de gemeente, ja zij alleen het recht van belijdenis heeft. Zij heeft de macht om het Woord te bewaren en uit te leggen.
>
> Het is noodig dat zij eene belijdenis heeft, ten bewijze dat zij de waarheid in zich heeft opgenomen en opdat ketterij worde ontmaskerd, en uit het midden der gemeente worde geweerd. Vol gezag moet die belijdenis hebben in het midden der gemeente.
>
> Wie het anders wil, bezondigt zich aan de historie, miskent het werk des Geestes van een achttiental eeuwen, wil in trotschen eigenwaan dat werk verbeteren.
>
> »Houdt dit gebod", zoo klinkt onze vermaning vooral op dit gebied. De gemeente wake dat dit haar goed niet worde weggeroofd. Wij hebben die erve van onze vaderen gekregen, en mogen haar niet verkwisten, maar moeten haar zuiver en verrijkt overgeven aan ons nageslacht. De gemeente heeft die belijdenis afgelegd voor vele getuigen. Zij was steeds getuige en martelares. Die twee woorden beteekenen in het Grieksch hetzelfde. Moet het zijn, dan ook »martelaren" en altijd »getuige." Zij leere en leve naar het goddelijk gebod, en zij in woord en in werk een licht van den Heere. Zij wake door tucht voor verontreiniging harer erve. De belijdenis is het voornaamste goed der gemeente. Voor haar offere zij alles op, goed, eer, aanzien. Zoo doe ook 's Heeren gemeente hier te lande! En hebben wij dan op het droeve verschijnsel te wijzen, dat kerkelijk gedeeld ligt, wat in belijdenis en tucht één is — o! dan zouden wij het allen die belang stellen in Sions welvaren, willen toeroepen: denkt bovenal aan het goed dat gij gemeenschappelijk bezit. En zal dat goed niet slechts bewaard, maar ook verrijkt worden, dan is noodzakelijk de samenwoning aller belijders in één organisch verband dat werkt naar 's Heeren wil. Niets mogen wij prijs geven van wat God in woord, belijdenis of historische leiding ons gaf, maar evenmin krampachtig vasthouden wat zonder schade, om de broederen te winnen, kan losgelaten worden.
>
> Dat er een wedstrijd der liefde ontstond, wie de minste zou zijn, en de eenheid der gemeente zou spoedig openbaar worden.

Ook dit laatste heeft onze volle instemming.

De belijdenis en niets dan de belijdenis; dus ook de belijdenis van de beginselen onzer Gereformeerde kerkenordening; moet de band der vereeniging van alle Gereformeerden in den lande zijn.

Kuyper.

Officieele berichten uit de Ned Geref. kerken.

Augustinusga-Surhuizum, 4 Juni. Na weder drie maanden wachtens mogen wij met hartelijke dankzegging de volgende giften *voor de schulddelging wegens den bouw van kerk en pastorie* vermelden.

Door Ds. H. te Utr. van Mej. N. *f* 1 en uit de coll. in de Oosterkerk op 8 Dec. ll. *f* 1; van J. M. v. d P. te Egm. a/Z. dankoffer *f* 2.50; N. N. te Harl. *f* 2.50; door H. D. te Rott. van N N. *f* 2; van de kerk te Delfshaven *f* 10; door P. G. te Delft gecollecteerd *f* 1 en door Ds. R. te Amst. van Zr. T. M *f* 2.50.

Met bescheidenheid blijven wij de hulpe der kerken en der broeders en zusters vragen. Mocht de overvloed van anderen zijn om ons gebrek te vervullen!

Namens de kerkeraden,
W. Maan, V. D. M.
R. S. Zijlstra, *oud.* te *August.*
A. J. Veenstra, *oud.* te *Surh.*

De financieele commissie der classen Haarlem—Alkmaar tot ondersteuning der noodlijdende kerk van Anna-Paulowna bericht met hartelijken dank de ontvangst der volgende giften, ingezameld door den heer G. W. Akkerhuis Sr.:

te Utrecht van Wed. W. B. *f* 1, G. H. B. *f* 2.50, J. d. K *f* 1, J. H. *f* 1, P. & A. *f* 2.50, H. H. *f* 1, Ds G. R. *f* 1, J. A. H. *f* 2.50, m. *f* 4.00, A. W. V. B. C. *f* 2.50, v. A. v. W. *f* 2.50, dames K. *f* 5, J. J. W. *f* 1, G. J. v. D. Sr. *f* 1, H. v. D. *f* 2, juffr. P. B. *f* 1, J. G. *f* 1, N. G. G. *f* 2.50, mej A. S. *f* 1, H. v. D. *f* 1, J. B. C. *f* 0.50, C. v. K. *f* 1, V. G. *f* 3, mej. M. W. *f* 1, G. K. *f* 1, W J. N. *f* 1, J. A Z. *f* 1, W. v d. H. *f* 1.50, Wed. de L. *f* 1, B. S. *f* 1, C. v. L. *f* 1, J. G. *f* 1, J. J. T. Az. *f* 1, A. G. Wz *f* 1, J. R. *f* 1, J. J. B. 1, M. C. V. *f* 1, P. v. Z. *f* 1, G. v. D. *f* 1,